

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

WAARDERINGSKADER 2017
SECTOR PRIMAIR ONDERWIJS

Concept van 12 november 2015

INHOUD

Inleiding 5

1 Onderwijsresultaten 9

STANDAARD 1.1 - RESULTATEN 9

Uitwerking 9

Verantwoording 9

STANDAARD 1.2 - SOCIALE EN MAATSCHAPPELIJKE COMPETENTIES 9

Uitwerking 9

Verantwoording 10

STANDAARD 1.3 - VERVOLGSUCCES 10

Uitwerking 10

Verantwoording 10

2 Onderwijsproces 11

STANDAARD 2.1 - AANBOD 11

Uitwerking 11

Verantwoording 11

STANDAARD 2.2 - ZICHT OP ONTWIKKELING 12

Uitwerking 12

Verantwoording 12

STANDAARD 2.3 - DIDACTISCH HANDELEN 12

Uitwerking 12

Verantwoording 13

STANDAARD 2.4 - (EXTRA) ONDERSTEUNING 14

Uitwerking 14

Verantwoording 14

STANDAARD 2.5 - SAMENWERKING 14

Uitwerking 14

Verantwoording 14

STANDAARD 2.6 - TOETSING EN AFSLUITING 15

Uitwerking 15

Verantwoording 15

3 Schoolklimaat 16

STANDAARD 3.1 - VEILIGHEID 16

Uitwerking 16

Verantwoording 16

STANDAARD 3.2 - ONDERSTEUNEND EN STIMULEREND SCHOOLKLIMAAT 17

Uitwerking 17

Verantwoording 17

4 Kwaliteitszorg en ambitie 18

STANDAARD 4.1 - DOELEN, EVALUATIE EN VERBETERING 18

Uitwerking bestuur 18

Uitwerking school 18

Verantwoording 18

STANDAARD 4.2 - STRUCTUUR EN CULTUUR 19

Uitwerking bestuur 19

Uitwerking school 19

Verantwoording 19

STANDAARD 4.3 - VERANTWOORDING EN DIALOOG 20

Uitwerking bestuur 20

Uitwerking school 20

Verantwoording 20

5 Financieel beheer 22

STANDAARD 5.1 - CONTINUÏTEIT 22

Uitwerking 22

Verantwoording 22

STANDAARD 5.2 - DOELMATIGHEID 22

Uitwerking 22

Verantwoording 23

STANDAARD 5.3 - RECHTMATIGHEID 23

Uitwerking 23

Verantwoording 23

Inleiding

De Inspectie van het Onderwijs werkt aan de vernieuwing van het toezicht. Vanaf augustus 2017 willen we gaan werken met een nieuw onderzoekskader. Dat nieuwe toezicht is gebaseerd op twee pijlers: waarborgen en stimuleren. We blijven er onverminderd op toezien dat alle leerlingen en studenten onderwijs krijgen van voldoende kwaliteit. Daarmee geven we inhoud aan onze waarborgfunctie. Als het onderwijs niet voldoet, zullen we daarover helder oordelen, zo nodig door uit te spreken dat er sprake is van zeer zwak onderwijs. Op dit punt verandert er weinig in ons toezicht. Bij opleidingen en scholen waar de basiskwaliteit op orde is, stimuleren we ze om een stap verder te komen. We willen besturen en scholen stimuleren om stelselmatig te werken aan de verbetering van het onderwijs. We willen daarbij meer aansluiten bij de eigen kracht van besturen en de aangesloten scholen en opleidingen. Scholen en opleidingen die voldoende presteren gaan we inzicht geven in verdere verbeterkansen.

Waarderingskader en werkwijze

De twee pijlers van het nieuwe toezicht komen terug in het nieuwe onderzoekskader. Dat onderzoekskader kent een waarderingskader (*wat onderzoekt de inspectie?*) en een werkwijze (*hoe onderzoekt de inspectie?*). Gelet op de voorgenomen wijziging van de Wet op het Onderwijstoezicht spreken we niet meer over toezichtkader, maar over onderzoekskader. Het concept van het waarderingskader is in dit document opgenomen. De waarderingskaders van de verschillende sectoren (po, vo, so en mbo) zijn op elkaar afgestemd. Uitgangspunt is dat het waarderingskader voor de verschillende sectoren gelijk is. De waarderingskaders verschillen als dat gelet op de specifieke sectorwetgeving nodig is, of als de aard van de onderwijssector daarom vraagt.

Het waarderingskader kent een gelaagde opbouw. We onderscheiden de volgende punten.

- Kwaliteitsgebied
- Titel van de standaarden
- Standaarden
- Uitwerkingen
- Verantwoording.

Een *kwaliteitsgebied* bevat een samenhangend geheel van onderwerpen waarover de inspectie uitspraken doet. Voorbeelden van kwaliteitsgebieden zijn: de onderwijsresultaten, het onderwijsproces en de kwaliteitszorg en ambitie.

De *standaarden* vormen de kern van het waarderingskader. Elke standaard is voorzien van een korte *titel*, die kernachtig weergeeft waar de standaard over gaat. De standaard bevat de eisen en aspecten die de kwaliteit weergeven.

De *uitwerking* legt uit hoe de inspectie omgaat met de standaard. We beoordelen de aangetroffen praktijk aan de hand van de uitwerking. Zowel de wettelijke eisen als overige eisen van kwaliteit zijn in de uitwerking weergegeven. Dit onderscheid lichten we hieronder nog nader toe. Elke standaard heeft een eigen uitwerking.

De *verantwoording* bevat de verwijzing naar de wet en/of geeft een duiding van de maatschappelijke, wetenschappelijke of onderwijskundige relevantie.

Bij de verwijzing naar de wet wordt per element een verwijzing naar het wetsartikel opgenomen.

Waarderingskader: onderscheid tussen wettelijke eisen en andere aspecten van kwaliteit

Op 29 september 2015 is door de Tweede Kamer het wetsvoorstel tot een meer doeltreffende regeling van het onderwijstoezicht aangenomen. De behandeling in de Eerste Kamer moet nog plaatsvinden. Onderdeel van dat wetsvoorstel is dat het voor scholen en opleidingen duidelijker moet worden welke onderdelen van het waarderingskader wettelijk verplicht zijn, en welke niet. Daarom maakt de inspectie in de nieuwe waarderingskaders een helder onderscheid tussen twee elementen:

1. Eisen met een wettelijke grondslag: deugdelijkheidseisen

In de 'uitwerking' zijn de verschillende standaarden geoperationaliseerd, zodat de inspectie het in de praktijk kan toepassen en zodat scholen en opleidingen weten wat er verwacht wordt. De wettelijke eisen zijn bepalend voor de vraag of een school of opleiding op een bepaalde standaard als voldoende of onvoldoende beoordeeld wordt. We spreken over deugdelijkheidseisen als het gaat om eisen die een wettelijke grondslag hebben.

2. Andere aspecten van kwaliteit

De inspectie heeft ook een stimulerende taak. In het kader van die taak gaat zij met scholen/opleidingen het gesprek aan over hoe het onderwijs 'boven de ondergrens' verbeterd kan worden. In de 'uitwerkingen' van de standaarden is in cursieve tekst aangegeven welke elementen de inspectie daarbij van belang acht. Deze elementen kunnen meewegen bij de vraag of een school 'goed' is. Daarmee leveren we een bijdrage aan de verbetering van de onderwijskwaliteit, ook boven de basiskwaliteit. Daar zijn leerlingen en studenten mee gebaat. We willen bij dit alles de verbetercultuur bij besturen en scholen op een hoger niveau brengen, zodat zij zelf bijdragen aan het optimaliseren van de onderwijskwaliteit.

Overige wettelijke eisen: programmatisch handhaven

Niet alle wettelijke eisen aan scholen/opleidingen maken deel uit van de standaarden en uitwerkingen in het waarderingskader. Denk bijvoorbeeld aan de Verklaringen omtrent gedrag (VOG's) van leraren en onderwijspersoneel, de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, en de gang van zaken rondom schorsing en verwijdering van leerlingen. Op deze eisen houdt de inspectie toezicht via programmatisch handhaven. Jaarlijks vermeldt de inspectie in het Jaarwerkplan op welke eisen het komend jaar de nadruk wordt gelegd. De prioriteiten worden in dat plan opgenomen en besturen en scholen worden hierover jaarlijks geïnformeerd via de nieuwsbrief van de inspectie.

Bevindingen en oordelen over de standaarden

Het waarderingskader bestaat uit zeventien standaarden, verdeeld over vijf kwaliteitsgebieden.

Elke standaard is voorzien van een uitwerking waarin onderscheid is gemaakt in de deugdelijkheidseisen en overige aspecten van kwaliteit.

We beoordelen de aangetroffen praktijk aan de hand van de uitwerking, die is opgenomen bij de standaard.

Het nieuwe toezicht richt zich op twee niveaus: het bestuur en de school/opleiding. Het kwaliteitsgebied 'financieel beheer' wordt alleen op bestuursniveau onderzocht. Het kwaliteitsgebied 'kwaliteitszorg en ambitie' op beide niveaus. De overige kwaliteitsgebieden alleen op school-/opleidingsniveau.

Oordelen voor standaarden met deugdelijkheidseisen

Voor standaarden die een wettelijke basis hebben gaan we als volgt te werk.

Goed	De school voldoet op overtuigende wijze aan alle deugdelijkheidseisen bij de standaard én de overige aspecten van kwaliteit.
Voldoende	De school voldoet aan de deugdelijkheidseisen.
Onvoldoende	De school voldoet niet aan de deugdelijkheidseisen.

Als de aangetroffen situatie 'goed' aan de eisen voldoet dan beschrijven we dat in ons rapport. We beschouwen dat als een bevinding, niet als een oordeel.

Alleen standaarden die een wettelijke grondslag hebben kunnen tot het oordeel 'onvoldoende' leiden.

Bevindingen voor standaarden zonder een wettelijk fundament

Voor standaarden die geen wettelijke grondslag hebben gaan we als volgt te werk. We beschrijven de aangetroffen situatie en komen tot bevindingen. De bevindingen vatten we samen in een waarderende uitspraak (kan beter / voldoende / goed).

Goed	De school laat de overige aspecten van kwaliteit op overtuigende wijze zien.
Voldoende	De school laat de overige aspecten van kwaliteit zien.
Kan beter	De school laat de overige aspecten van kwaliteit niet of beperkt zien.

Een 'kan beter' kan nooit tot een oordeel 'zeer zwak' leiden of tot handhavende maatregelen.

De beoordeling op het niveau van het kwaliteitsgebied en op het niveau van de school/opleiding is nog niet in dit document opgenomen. Daar wordt nog aan gewerkt.

Overzicht van de kwaliteitsgebieden en standaarden

1. ONDERWIJSRESULTATEN	
1.1	Resultaten
1.2	Sociale en maatschappelijke competenties
1.3	Vervolgsucces
2. ONDERWIJSPROCEN	
2.1	Aanbod

2.2	Zicht op ontwikkeling
2.3	Didactisch handelen
2.4	(Extra) ondersteuning
2.5	Samenwerking
2.6	Toetsing en afsluiting
3. SCHOOLKLIMAAT	
3.1	Veiligheid
3.2	Ondersteunend en stimulerend leerklimaat
4. KWALITEITZORG EN AMBITIE	
4.1	Doelen, evaluatie en verbetering
4.2	Structuur en cultuur
4.3	Verantwoording en dialoog
5. FINANCIËEL BEHEER	
5.1	Continuïteit
5.2	Doelmatigheid
5.3	Rechtmatigheid

1 **Onderwijsresultaten**

STANDAARD 1.1 - RESULTATEN

De school behaalt met haar leerlingen resultaten die ten minste in overeenstemming zijn met de gestelde norm.

Uitwerking

De cognitieve eindresultaten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden. Dit betekent dat de eindresultaten op de kernvakken Nederlandse taal en rekenen/wiskunde voldoen aan de gestelde norm.

De school heeft de kenmerken van haar leerlingenpopulatie in beeld en heeft op basis hiervan verwachtingen over de cognitieve eindresultaten die de leerlingen kunnen bereiken. De school stelt ambitieuze doelen voor de cognitieve eindresultaten die passen bij de kenmerken van de leerlingenpopulatie. Ze laat zien dat deze doelen gerealiseerd worden. Daarbij kan de school de leer groei betrekken.

Verantwoording

De wet geeft aan dat scholen voldoende leerresultaten behoren te behalen. Er is sprake van voldoende leerresultaten wanneer de resultaten op of boven de normering liggen (die is afgestemd op de samenstelling van de leerlingenpopulatie van scholen) zoals vastgelegd in de Regeling leerresultaten PO en (art. 10a WPO en de Regeling leerresultaten PO).

Om de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen te waarborgen, getuigt het van kwaliteit als de school naast de minimumdoelen voor cognitieve ontwikkeling nadere doelen stelt in afstemming op de specifieke kenmerken en daaruit voortvloeiende behoeften van haar leerlingenpopulatie. Hierbij beschouwt zij ook de referentieniveaus die geen deel uitmaken van de door de school gebruikte eindtoets en andere vakgebieden dan Nederlandse taal en rekenen/wiskunde. Zij kan daarbij specifieke doelen stellen op cognitief vlak en op de niet-cognitieve, sociaal-emotionele, motorische en creatieve gebieden, en evalueren of die doelen gehaald worden.

STANDAARD 1.2 - SOCIALE EN MAATSCHAPPELIJKE COMPETENTIES

De leerlingen behalen sociale en maatschappelijke competenties op het niveau dat ten minste in overeenstemming is met de gestelde doelen.

Uitwerking

De leerlingen verlaten de school met sociale en maatschappelijke competenties die passen bij de kenmerken van de leerlingenpopulatie. De school heeft de kenmerken van haar leerlingenpopulatie in beeld en heeft op basis hiervan reële verwachtingen over het niveau dat de leerlingen kunnen bereiken. Deze verwachtingen toetst zij aan de groei die de leerlingen gedurende de schoolperiode doormaken. Daarmee kan de school aantonen dat zij op dit gebied uit haar leerlingen haalt wat erin zit.

Verantwoording

De wet geeft aan dat het onderwijs zich moet richten op de sociaal-emotionele en maatschappelijke ontwikkeling van leerlingen, op het ontwikkelen van sociale vaardigheden en op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie. Daarnaast moet het onderwijs mede gericht zijn op de verwerving van kennis van en de kennismaking met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten (art. 8, tweede en derde lid, WPO). Dit is gerelateerd aan de eis om het onderwijs aan te laten sluiten op de voortgang in een ononderbroken ontwikkelproces van leerlingen en aan de eis om vorderingen in kennis en vaardigheden te volgen. Dit betekent dat de school kan laten zien dat zij resultaten nastreeft op niet-cognitieve ontwikkelingsgebieden. Deze doelen heeft zij opgeschreven in het schoolplan.

STANDAARD 1.3 - VERVOLGSUCCES

De bestemming van de leerlingen na het verlaten van de school is bekend en voldoet ten minste aan de verwachtingen van de school.

Uitwerking

De school beschikt over toereikende gegevens over het vervolg van de loopbaan van leerlingen die de school verlaten hebben. De school analyseert of de eindresultaten en de eerder afgegeven schooladviezen hiermee in overeenstemming zijn. De eerder afgegeven schooladviezen passen bij het vervolgsucces van de leerlingen.

Verantwoording

Van scholen mag verwacht worden dat ze niet alleen de resultaten van leerlingen tijdens hun periode op de school evalueren (standaard 1.1 en 1.2), maar ook nagaan of de leerlingen hun loopbaan voortzetten in het vervolgonderwijs op de manier zoals de school dat verwacht. Daartoe is het belangrijk dat de school zich inspannt om gegevens van haar uitgestroomde leerlingen te verzamelen, te analyseren en te vertalen in informatie ten behoeve van de verbetering van het onderwijs of de kwaliteitszorg van de school. Dit heeft een relatie met de bepalingen in de wet over de kwaliteitszorg en is onder andere gericht op bewaking van de ononderbroken ontwikkeling en het nemen van maatregelen ter verbetering (art. 12, vierde lid, WPO). Het gaat erom dat de informatie niet alleen op leerlingenniveau geanalyseerd wordt, maar ook op een hoger niveau (groep of school) geaggregeerd wordt en dat evaluaties zich over meerdere jaren uitstrekken.

2 Onderwijsproces

STANDAARD 2.1 - AANBOD

Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.

Uitwerking

De school biedt een breed en op de kerndoelen gebaseerd aanbod dat ook de referentieniveaus taal en rekenen omvat en dat aansluit bij het (beoogde) niveau van alle leerlingen.

Het onderwijs gaat ervan uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving. Daarom is het onderwijs gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie, en op kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten. Het aanbod draagt bij aan de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

Het aanbod sluit aan op het niveau van de leerlingen bij binnenkomst van de school, wordt afgestemd op de onderwijsbehoeften die kenmerkend zijn voor de leerlingenpopulatie en bereidt hen voor op het aanbod bij de start van het vervolgonderwijs. Daartussenin verdelen de leraren de leerinhouden evenwichtig en in samenhang over de leerjaren heen.

De leraren hanteren leermiddelen en een leeromgeving in de groep die afgestemd zijn op de ontwikkelingsfase van de leerlingen. De leraren richten de lokalen/de leeromgeving aantrekkelijk en uitdagend in, waarbij zij rekening houden met de ontwikkelingsfase van de leerlingen.

Om een goede aansluiting te verzorgen op de maatschappelijke verwachtingen en het vervolgonderwijs, dient het onderwijsaanbod eigentijds te zijn.

Verantwoording

De school bereidt de leerlingen voor op de start van het vervolgonderwijs (art. 2 WPO).

De wet geeft aan dat de inhouden van het onderwijs zich richten op de emotionele en verstandelijke ontwikkeling, op het ontwikkelen van creativiteit, en op het verwerven van noodzakelijke kennis en van sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden (art 8, tweede en derde lid, en art 9, eerste en tweede lid, WPO). Deze inhouden zijn vastgelegd in kerndoelen en referentieniveaus (art 9, negende en elfde lid, WPO), en omvatten naast taal en rekenen ook de brede ontwikkeling en inhouden die in relatie staan tot het opgroeien in een pluriforme samenleving, het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie en het kennis hebben en - maken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten (art 8, derde lid, WPO). Verder bepaalt de wet dat het onderwijs dusdanig wordt ingericht dat er structureel en herkenbaar aandacht wordt besteed aan het bestrijden van achterstanden, in het bijzonder in de beheersing van de Nederlandse taal (art. 8, elfde lid, WPO).

De inhouden van het onderwijsaanbod dienen te zijn afgestemd op verschillende leerbehoeften van leerlingen en worden evenwichtig en in samenhang over de leerjaren heen verdeeld (art. 8, eerste lid, WPO).

Uit de eis van een ononderbroken voortgang in de ontwikkeling van leerlingen volgt dat de school de inhouden aan dient te bieden in een logische fasering/opbouw, opklimmend in niveaus op een wijze die past bij de leeftijd. We weten dat de kwaliteit van het leren toeneemt door methodes en (spel)materialen die aansluiten bij de actualiteit in de samenleving. Bij dit laatste kan ook gedacht worden aan het

incorporeren van inzichten in het aanbod over wat de samenleving in de nabije toekomst zal vragen aan kennis, vaardigheden en houdingen. De school formuleert de doelen van het onderwijs in het schoolplan (art. 12, tweede lid, WPO).

STANDAARD 2.2 - ZICHT OP ONTWIKKELING

De school volgt de ontwikkeling van haar leerlingen zodanig dat zij een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen.

Uitwerking

De school verzamelt vanaf binnenkomst systematisch informatie over de kennis en vaardigheden van haar leerlingen. Voor de kennisgebieden taal en rekenen/wiskunde gebeurt dit met genormeerde toetsen. Leraren vergelijken deze informatie met de verwachte ontwikkeling. Deze signalering en analyses maken het mogelijk om het onderwijs af te stemmen op de onderwijsbehoeften van zowel groepen als individuele leerlingen. Wanneer leerlingen niet genoeg lijken te profiteren gaat de school na waar de ontwikkeling stagneert en wat mogelijke verklaringen hiervoor zijn. Bovendien gaat zij na wat bijvoorbeeld nodig is om eventuele achterstanden bij leerlingen te verhelpen.

De school volgt de vordering van alle leerlingen systematisch op alle ontwikkelingsgebieden. Voor de cognitieve vakken bij het jonge kind en de niet-cognitieve vakken gebeurt dit ten minste met een gestandaardiseerd observatie-instrument dat het mogelijk maakt om vroegtijdig te signaleren op de verschillende ontwikkelingsgebieden. De school gebruikt deze gegevens in een cyclisch proces van doelen stellen, passend onderwijs bieden (zowel aan leerlingen met achterstanden als aan leerlingen die specifieke talenten hebben), en het evalueren en bijstellen van doelen en onderwijsaanbod.

Verantwoording

De wet vraagt dat de vorderingen van de leerlingen in kennis en vaardigheden bij taal en rekenen/wiskunde op een deugdelijke manier worden gevolgd (art. 8, eerste en zesde lid, WPO). Dit waarborgt dat de school daadwerkelijk de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen voor ogen kan hebben in het onderwijs en ook dat het onderwijs aansluit bij de verschillende leerbehoeften van leerlingen, bijvoorbeeld als uit de vorderingen blijkt dat de ontwikkeling stagneert. Bij deze laatste groep leerlingen zoekt de school naar mogelijke verklaringen voor de stagnatie, zodat het onderwijs daarop kan worden aangepast (art. 8, eerste, achtste en elfde lid, WPO). De kwaliteit van de wijze waarop de scholen omgaan met op grond van het onderwijsvolgsysteem verkregen gegevens, bijvoorbeeld door deze te vergelijken met landelijke gemiddeldes van leeftijdsgenoten of door mogelijke oorzaken van snellere of achterblijvende ontwikkeling te analyseren, bepaalt mede de kwaliteit van de onderwijskundige aanpassingen voor de afstemming op individuele leerbehoeften van leerlingen.

STANDAARD 2.3 - DIDACTISCH HANDELEN

Het pedagogisch-didactisch handelen van de leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkelen.

Uitwerking

De leraren plannen en structureren hun handelen met behulp van informatie die zij over leerlingen hebben. De leraren zorgen ervoor dat het niveau van hun lessen

past bij het beoogde eindniveau van leerlingen. De aangeboden leerstof is logisch opgebouwd binnen een reeks van lessen alsook binnen één les.

Het pedagogisch leerklimaat maakt het leren mogelijk: leerlingen zijn actief en betrokken. Met geschikte opdrachten en heldere uitleg structureert de leraar het onderwijsaanbod zo dat de leerling het zich eigen kan maken.

De leraren stemmen de instructies en spelbegeleiding, opdrachten en onderwijstijd af op de behoeften van groepen en individuele leerlingen. De afstemming is zowel op ondersteuning als op uitdaging gericht, afhankelijk van de behoeften van leerlingen.

De leraren hebben hoge verwachtingen van hun leerlingen en concretiseren dat door doelen voor hun leerlingen te stellen. De leraren stimuleren een brede ontwikkeling bij hun leerlingen. Bij de instructies en opdrachten gebruiken de leraren passende vakdidactische principes en werkvormen. Leraren weten de geplande onderwijstijd effectief te benutten door een efficiënte lesuitvoering. De leraren gaan actief na of leerlingen de leerstof en de opdrachten begrijpen en of zij daarmee hun doelen gehaald hebben. Zij geven de leerlingen feedback op hun leerproces en bespreken met hen wat nodig is om hun doelstelling te halen.

Verantwoording

De school heeft haar beleid over het pedagogisch-didactisch handelen in het schoolplan geformuleerd (art. 12, tweede en derde lid, WPO). Dit beleid is zichtbaar in het dagelijks handelen van de leraren.

De wet geeft aan dat leerlingen het aanbod zo aangeboden moeten krijgen dat dit afgestemd is op hun ontwikkelproces (art. 8, eerste lid, WPO). Voor deze 'ononderbroken ontwikkeling' is het nodig dat het onderwijs aansluit bij het ontwikkelingsniveau van de leerling.

Uit art. 8, eerste lid, WPO vloeit voort dat voor een ononderbroken ontwikkeling de volgende voorwaarden gelden:

- Er is sprake van een pedagogisch leerklimaat dat leren mogelijk maakt (dat houdt in: ondersteuning en uitdaging).
- De uitleg is helder.
- De les verloopt gestructureerd.

Ook moet de les indien nodig mogelijkheden bevatten om de afstemming van de leerstof op de leerlingen daadwerkelijk mogelijk te maken (art. 8, eerste lid, WPO). Dit is voorwaardelijk om te spreken van een efficiënte benutting van de onderwijstijd waarbij leerlingen betrokken zijn bij de les, zodat zij daadwerkelijk in staat gesteld worden tot het doorlopen van een ononderbroken ontwikkelproces (art. 8, eerste lid, WPO). Daarnaast blijkt uit wetenschappelijke inzichten dat tijd voor het leren en de efficiënte invulling daarvan een bewezen relatie heeft met de effecten op het leren van leerlingen. Eveneens moet het niveau van de lessen passen bij het beoogde eindniveau van de groep en de school (art. 2 WPO).

De kwaliteit van de school bij het didactisch handelen wordt onder meer bepaald door het didactisch vermogen aan te sluiten bij leerlingen: leraren moeten zowel leerlingen met een achterstand als leerlingen met behoeften aan extra uitdaging tot een effectief leerproces weten te brengen. We weten dat de volgende didactische kenmerken bijdragen aan een effectief leerproces: interactie die aanzet tot reflectie, hoge verwachtingen uiten, feedback op proces en resultaat, en stimuleren tot intrinsiek leren. Aan de kwaliteit van het lesgeven in een school ligt doorgaans ook een door alle leraren gedragen en transparant samenhangend pedagogisch en didactisch concept ten grondslag, dat in het schoolplan is uitgewerkt.

STANDAARD 2.4 - (EXTRA) ONDERSTEUNING

Leerlingen die dat nodig hebben ontvangen extra aanbod, ondersteuning en begeleiding.

Uitwerking

Voor leerlingen die structureel een onderwijsaanbod krijgen op een ander niveau dan de leeftijdsgroep, stelt de school een passend onderwijsaanbod (leerstof en aanpak) samen, gebaseerd op de mogelijkheden van de desbetreffende leerling. De school evalueert periodiek of het aanbod het gewenste effect heeft en stelt de interventies zo nodig bij.

Voor de leerlingen die extra bekostigd worden vanuit het samenwerkingsverband, legt de school de doelen en begeleiding in een ontwikkelingsperspectief vast. De school heeft voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften interventies (zowel in aanbod als gedrag) gepland. Deze interventies zijn gericht op het (ontwikkelings)perspectief van de leerling en daarmee op een ononderbroken ontwikkeling. De school evalueert regelmatig (met ouders) of de extra ondersteuning het gewenste effect heeft en stelt de interventies zo nodig bij.

Verantwoording

De wet vraagt dat voor leerlingen die om wat voor reden dan ook niet het beoogde eindniveau behalen door specifieke belemmerende factoren, de school het onderwijs aan de leerling daarop afstemt, de uitkomsten daarvan periodiek evalueert (met de ouders) en bij afwijking het onderwijs bijstelt (art. 8, eerste lid, WPO, voor zover het gaat om leerlingen zonder extra ondersteuning, en art. 8, vierde en achtste lid en art. 40a WPO voor leerlingen met ondersteuning).

Voor leerlingen voor wie de school extra middelen krijgt vanuit het samenwerkingsverband geldt de wettelijke verplichting om deze begeleiding in een ontwikkelperspectief vast te leggen (art. 40a WPO).

STANDAARD 2.5 - SAMENWERKING

De school werkt samen met relevante partners om het onderwijs voor haar leerlingen vorm te geven.

Uitwerking

De school werkt samen met voorschoolse voorzieningen, voorgaande scholen en ketenpartners door informatie over leerlingen in achterstandssituaties uit te wisselen en het onderwijs in een doorgaande leerlijn te realiseren. De school maakt afspraken over te bereiken resultaten in het kader van vroegschoolse educatie.

Aan het eind van de schoolperiode en bij tussentijds vertrek van leerlingen informeert ze de ouders en de vervolgschool over de ontwikkeling van de leerlingen. Voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte werkt de school samen met het samenwerkingsverband en, indien nodig, met partners in de zorg.

De school ziet ouders als partner in het stimuleren van de ontwikkeling van hun kinderen en stemt haar ouderbeleid daarop af.

Verantwoording

Voor kinderen in achterstandssituaties maakt de school afspraken met voorschoolse voorzieningen over de informatieoverdracht om een doorgaande leerlijn te garanderen, en over te bereiken resultaten (art. 167 WPO). Voor leerlingen met

extra ondersteuning werkt de school samen met het samenwerkingsverband en partners in de zorg (art. 8, vierde lid en 18a WPO).

In het belang van de doorgaande ontwikkeling verplicht de wet de school informatie te verstrekken bij vertrek van de leerling naar een andere school of vervolgonderwijs (art 42, eerste lid, en 43 WPO).

We weten dat samenwerking en informatie-uitwisseling met voorgaande en vervolgscholen, ouders en andere ketenpartners leidt tot afstemming op individuele leerbehoeften van leerlingen en de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen ten positieve beïnvloedt. Dit geldt in hoge mate voor leerlingen in achterstandssituaties of met een bijzondere ondersteuningsbehoefte. Dit staat ook in relatie met de wettelijke eis om het onderwijs af te stemmen op de ontwikkeling en leerbehoefte van leerlingen (art. 8, eerste lid, WPO).

STANDAARD 2.6 - TOETSING EN AFSLUITING

De toetsing en afsluiting verlopen zorgvuldig.

Uitwerking

Alle leerlingen (behoudens wettelijke uitzonderingen) in leerjaar 8 maken een eindtoets.

Tijdens de schoolperiode maken ze toetsen van het leerlingvolgsysteem. De leraren nemen de toetsen af conform de voorschriften.

Ouders worden geïnformeerd over de vorderingen van de leerlingen.

Alle leerlingen krijgen een advies voor het vervolgonderwijs. De school hanteert hierbij een zorgvuldige procedure.

De keuze van toetsen en frequentie van afname past bij de kenmerken van de leerlingenpopulatie. De school evalueert de adviesprocedure regelmatig en stelt deze indien nodig bij.

Verantwoording

De wet schrijft voor dat alle leerlingen (behoudens uitzonderingen) een eindtoets maken (art. 9b WPO), dat deze conform voorschriften wordt afgenomen (art. 9b WPO) en dat leerlingen toetsen maken van het leerlingvolgsysteem dat aan kwaliteitseisen voldoet (art. 8, zesde lid, WPO). Bij advisering wordt eveneens een zorgvuldige procedure gevolgd (art. 42, tweede lid, WPO) en bij alle voortgangs- en vervolgbeslissingen worden ouders geïnformeerd (art. 11 WPO).

Betrokkenheid van leerlingen en ouders en ook evaluatie van bestaande procedures kunnen worden beschouwd als nodige waarborgen voor de kwaliteit van de werkzaamheden hierbij.

3 **Schoolklimaat**

STANDAARD 3.1 - VEILIGHEID

Schoolleiding en leraren dragen zorg voor een veilige omgeving voor leerlingen.

Uitwerking

Schoolleiding en leraren dragen zorg voor de veiligheid van de school en haar omgeving gedurende de schooldag, voor alle leerlingen. Zij voorkomen pesten, agressie en geweld in elke vorm en treden zo nodig snel en adequaat op. Dit is zichtbaar doordat leerlingen, leraren, schoolleiding en overig personeel respectvol en betrokken met elkaar omgaan. Er is geen sprake van stelselmatige strijdigheid met basiswaarden in de uitingen van leerlingen en leraren. De leraren leren leerlingen sociale vaardigheden aan en tonen voorbeeldgedrag.

De school heeft daarvoor een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen, registreren, afhandelen en evalueren van incidenten. Het beleid voorziet ook in een regelmatige meting van de veiligheidsbeleving van de leerlingen. De school heeft een functionaris die aanspreekpunt is als het gaat om pesten.

Verantwoording

De wet bepaalt dat de school ten minste een veiligheidsbeleid (sociale, psychische en fysieke veiligheid) voert dat bestaat uit een samenhangende set van maatregelen gericht op preventie en op het afhandelen van incidenten, ingebed in het pedagogische beleid van de school en stevig verankerd in de dagelijkse praktijk (art. 4c WPO). In de memorie van toelichting bij de wetwijziging over sociale veiligheid op school, waarbij artikel 4c aan de WPO is toegevoegd' wordt onder 'sociale veiligheid' minimaal verstaan: een school is veilig als de psychische, sociale en fysieke veiligheid van leerlingen niet door handelingen van andere mensen wordt aangetast.

Daarvoor is nodig dat leraren een veilige ruimte scheppen, waarin duidelijke afspraken gelden en het mogelijk is om sociaal gedrag aan te leren (art. 4c WPO en art. 8, tweede lid, WPO).

De wet geeft aan dat de school de veiligheid van leerlingen monitort met een instrument dat een representatief en actueel beeld geeft (art. 4c, eerste lid, onder b, WPO). Een school kan pas goed beleid ten aanzien van sociale veiligheid voeren als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheid en het welbevinden van de leerlingen. Op basis van monitoring die een representatief en actueel beeld geeft van de sociale veiligheid van de leerlingen, krijgen scholen inzicht in de daadwerkelijke sociale veiligheid op de school. Op basis van dit veiligheidsbeeld kan de school haar beleid gericht inzetten om pesten tegen te gaan en de sociale veiligheid te bevorderen.

Voor ouders en leerlingen is het van belang dat ze een laagdrempelig aanspreekpunt hebben binnen de school, wanneer er sprake is van een situatie waarin gepest wordt. Daarom schrijft artikel 4c, eerste lid, onderdeel c, van de WPO voor dat iedere school de navolgende taken op school belegt bij een persoon:

- coördinatie van het beleid in het kader van het tegengaan van pesten op school;
- fungeren als aanspreekpunt in het kader van pesten.

STANDAARD 3.2 - ONDERSTEUNEND EN STIMULEREND SCHOOLKLIMAAT

De school kent een ondersteunend en stimulerend klimaat.

Uitwerking

Er zijn duidelijke regels en een voorspelbaar en betrouwbaar positief klimaat in school waarin afspraken nagekomen worden. Schoolleiding en leraren kennen een focus op persoonlijke ontwikkeling en leren, waarbij alle leerlingen gezien worden en zich betrokken voelen bij de school. De binnen- en buitenruimten van de school dragen bij aan een positieve leeromgeving.

De schoolleiding en de leraren creëren een stimulerend en ambitieus pedagogisch en didactisch klimaat. Er heerst een sfeer binnen de school waarin leerlingen worden uitgedaagd hun talenten te ontplooien. Leraren herkennen tijdig talent en zijn bereid en in staat om flexibele onderwijsprogramma's en individuele trajecten uit te voeren voor deze leerlingen.

Verantwoording

De school heeft beleid geformuleerd over het schoolklimaat in het schoolplan (art. 12, tweede lid, WPO). Dit beleid is een gezamenlijk gedragen beleid en herkenbaar in de gehele school.

We weten dat leerlingen beter leren als er op school een klimaat heerst dat ondersteunend is. Leerlingen moeten weten waar zij aan toe zijn, zij moeten durven aangeven wanneer zij problemen ervaren en zij moeten weten dat zij dan gesteund zullen worden.

Er heerst een sfeer binnen de school waarin leerlingen worden gewaardeerd om hun mogelijkheden en uitgedaagd hun talenten te ontplooien. Leraren herkennen tijdig talent en zijn bereid en in staat om flexibele onderwijsprogramma's en individuele trajecten uit te voeren voor deze leerlingen.

Een belangrijke voorwaarde daarbij is ook dat de leeromgeving het leren ondersteunt, bijvoorbeeld door leerlingwerkplekken of lokalen die het (zelf) leren kunnen bevorderen.

4 Kwaliteitszorg en ambitie

STANDAARD 4.1 - DOELEN, EVALUATIE EN VERBETERING

Het bestuur en zijn scholen hebben vanuit hun maatschappelijke opdracht doelen geformuleerd, evalueren regelmatig en systematisch de realisatie van die doelen en verbeteren op basis daarvan het onderwijs.

Uitwerking bestuur

Het bestuur heeft vanuit zijn visie op onderwijs toetsbare doelen afgeleid, heeft zicht op de resultaten, het onderwijsproces en de veiligheid en voert waar nodig verbeteringen door.

De doelen gelden voor de korte en middellange termijn. Het bestuur onderzoekt periodiek de risico's voor het realiseren van die doelen en betreft onafhankelijke deskundigen bij de beoordeling ervan. Het bestuur analyseert de relatie van de resultaten met de financiële voorzieningen en wettelijke vereisten. De evaluaties leiden tot toegankelijke managementinformatie. Het bestuur kan aantonen dat verbeteringen binnen redelijke termijn tot de gewenste resultaten leiden.

Uitwerking school

De school heeft in haar schoolplan de eigen opdrachten voor het onderwijs omschreven. Ook heeft zij aangegeven hoe zij de kwaliteit bewaakt. Dit omvat de voortgang van de ontwikkeling van leerlingen en de afstemming van het onderwijs op de ontwikkeling van leerlingen. Dit veronderstelt dat de school regelmatig evalueert wat de resultaten zijn van haar leerlingen én wat de kwaliteit is van het pedagogisch-didactisch handelen van de leraren zoals de school dat heeft omschreven in het schoolplan. Op basis van de evaluaties neemt de school maatregelen ter verbetering van de kwaliteit.

De school heeft ambitieuze doelen voor zichzelf geformuleerd die passen bij haar maatschappelijke opdracht. Via een cyclisch werkend systeem van kwaliteitszorg evalueert zij alle doelstellingen uit haar schoolplan. Het omvat in ieder geval objectieve evaluaties over het schoolklimaat, het aanbod, het didactisch handelen en de afstemming. Hierbij betreft zij ook de tevredenheid en feedback van haar stakeholders. Op basis van deze evaluaties neemt zij planmatig en doelgericht maatregelen ter verbetering.

Verantwoording

Het schoolplan en de zorgplicht voor de kwaliteit van het onderwijs staan centraal om het verbeteren van en de verantwoording over de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen. Het bevoegd gezag dient zorg te dragen voor de kwaliteit van het onderwijs op een school. Onder 'zorg dragen voor' wordt in elk geval verstaan: het naleven van de wettelijke bepalingen en het uitvoeren van het stelsel van kwaliteitszorg (art. 10 WPO).

De wet vraagt dat de school door haar stelsel van kwaliteitszorg zorg draagt voor de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen en de afstemming van het onderwijs op de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen (art. 12, lid 4, en art. 10 WPO – na inwerkingtreding van het wetsvoorstel tot een doeltreffender regeling van het onderwijstoezicht). Ook moet zij vaststellen waar maatregelen ter verbetering nodig zijn. De uitwerking van deze deugdelijkheidseisen dient het bevoegd gezag te beschrijven in het schoolplan. Het functioneren van de kwaliteitscyclus staat

centraal. Met de wettelijke opdracht wordt bedoeld: de wettelijke voorschriften inzake de inhoud, de uitgangspunten en de doelstellingen van het onderwijs. Dit betreft het onderwijsaanbod, het onderwijsleerproces en de wijze van toetsen en examineren. De eisen veronderstellen dat de zorg voor kwaliteit cyclisch, systematisch en planmatig is en ook gericht is op het vasthouden van gerealiseerde kwaliteit.

Uit de deugdelijkheidseisen vloeit voort dat het bevoegd gezag/de school de zorg voor kwaliteit vormgeeft op een wijze waarvan aangenomen mag worden dat het daadwerkelijk leidt tot zicht op de eigen kwaliteit en op relevante verbetermaatregelen.

STANDAARD 4.2 - STRUCTUUR EN CULTUUR

Het bestuur en zijn scholen hebben een heldere organisatie- en beslissingsstructuur, kennen een professionele kwaliteitscultuur en functioneren transparant en integer.

Uitwerking bestuur

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen handelen vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling tussen het intern toezicht, bestuur, management en personeel van de organisatie. Het bestuur werkt volgens een code Goed Bestuur.

Men werkt resultaatgericht, is aanspreekbaar op gemaakte afspraken en stimuleert eenzelfde houding bij anderen. De visie en ambities worden op alle niveaus in de organisatie breed gedragen en er wordt naar gehandeld. Het bestuur functioneert vanuit een transparante en integere cultuur waarin sprake is van zorgvuldig handelen. Men werkt gezamenlijk aan een voortdurende verbetering van de professionaliteit, rekening houdend met gestelde bekwaamheidseisen en beroepsprofielen en behaalde resultaten bij de leerlingen.

Uitwerking school

De directie en het personeel handelen vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling.

De bekwaamheid van het personeel wordt onderhouden, rekening houdend met gestelde bekwaamheidseisen en beroepsprofielen en behaalde resultaten bij de leerlingen.

De schoolleiding en de leraren werken gezamenlijk aan een voortdurende verbetering van hun professionaliteit.

Het beleid van de school om haar visie op de onderwijskwaliteit en ambities te realiseren is breed gedragen. Er is een grote bereidheid om gezamenlijk het onderwijs te verbeteren. Het bestuur en de schoolleiding vertonen onderwijskundig leiderschap en kwaliteitsbewustzijn. Leraren en andere betrokkenen bij de opleiding werken resultaatgericht, zijn aanspreekbaar op gemaakte afspraken en zijn zich bewust van de effecten van hun handelen op de onderwijskwaliteit en op de ontwikkeling van de leerlingen.

De school werkt vanuit een transparante en integere cultuur waarin sprake is van zichtbaar zorgvuldig handelen. Externe belanghebbenden ervaren dit ook zo. Er wordt gehandeld vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling.

Verantwoording

Het vaststellen van een managementstatuut waaruit de verantwoordelijkheidsverdeling in de aansturing van de school blijkt, is verplicht volgens art. 31 WPO.

Het zodanig inrichten van het onderwijs dat de leerlingen een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen, het afstemmen van het onderwijs op de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen (art. 8, eerste lid, WPO) en het uitvoeren van de verbetermaatregelen op basis van het kwaliteitszorgsysteem (art. 10 en 12, vierde lid, WPO) kunnen alleen gerealiseerd worden door personeel dat professioneel is en blijft. In het schoolplan moet een beschrijving van het personeelsbeleid worden opgenomen. In dat kader is ook het bijhouden van de bekwaamheidsdossiers (art. 32b WPO) van belang.

De uitvoering van de wettelijke eisen rondom kwaliteitszorg vraagt van de school een gezamenlijke inspanning vanuit een verbetercultuur en professionaliteit. Dit veronderstelt onderwijskundig leiderschap, effectieve taakverdeling, resultaatgerichtheid en aanspreekbaarheid van het personeel van de school. Integriteit, zorgvuldigheid en bewustzijn van effecten van het handelen zijn algemeen aanvaarde kwaliteitsbeginselen die behoren bij het professioneel handelen in het onderwijs.

STANDAARD 4.3 - VERANTWOORDING EN DIALOOG

Het bestuur en zijn scholen leggen intern en extern toegankelijk en betrouwbaar verantwoording af over ambities, doelen en resultaten en voeren daarover actief een dialoog.

Uitwerking bestuur

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen leggen volgens de wettelijke voorschriften en afgesproken richtlijnen verantwoording af aan de intern toezichthouder, de overheid en de belanghebbenden. Het bestuur informeert zijn omgeving en verantwoordt zich onder andere in het jaarverslag over de resultaten op een voor alle betrokkenen toegankelijke wijze. Het bestuur overlegt periodiek met de medezeggenschapsorganen en legt besluiten voor conform geldende wet- en regelgeving.

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen betrekken interne en externe belanghebbenden bij de ontwikkeling van hun doelen en beleid.

Uitwerking school

De school rapporteert regelmatig (in ieder geval in de schoolgids en het jaarverslag) over haar doelen en onderwijsprestaties en onderwijskundige ontwikkelingen. Zij rapporteert over de bevindingen voortkomend uit het stelsel van kwaliteitszorg en over de getroffen verbetermaatregelen.

De school overlegt periodiek met de medezeggenschapsraad en legt besluiten voor conform geldende wet- en regelgeving.

De school betreft interne en externe belanghebbenden bij de ontwikkeling van haar beleid, en bespreekt regelmatig haar ambities en de resultaten die ze behaalt. De school stimuleert deze partijen betrokkenheid en inzet te tonen bij het realiseren van haar ambities en doelen. Daarnaast staat de school open voor wensen en voorstellen van interne en externe belanghebbenden en neemt zij deze aantoonbaar serieus.

Verantwoording

De wet gaat ervan uit dat het bestuur verantwoording aflegt in het jaarverslag (onder meer ten behoeve van het interne toezicht) (art. 171 WPO). De wet gaat er ook van uit dat de school in de schoolgids duidelijk aangeeft wat de doelen van het onderwijs zijn en welke resultaten met het onderwijsleerproces worden bereikt (art.

13 WPO). In de schoolgids dienen ook de gedane bevindingen te worden opgenomen ten aanzien van het stelsel van kwaliteitszorg, evenals de maatregelen die naar aanleiding daarvan zijn getroffen (art. 13, eerste lid, onder I, WPO – na inwerkingtreding van het wetsvoorstel tot een doeltreffender regeling van het onderwijstoezicht). Daarnaast verantwoordt het bestuur aan de MR de beslissingen en het beleid dat zij voorstaat (art. 8, 10 t/m 12 en 13 WMS).

De samenleving heeft belang bij het onderwijs. Om de resultaten van een school te kunnen duiden is het nodig dat de school laat zien welke doelen zij stelt.

5 Financieel beheer

STANDAARD 5.1 - CONTINUÏTEIT

Het bestuur is financieel gezond en kan op korte en langere termijn voldoen aan zijn financiële verplichtingen.

Uitwerking

Voor continuïteit is het van belang dat het bestuur inzicht heeft in de financiële uitgangspositie en de ontwikkelingen in de komende drie jaar. In de continuïteitsparagraaf van het jaarverslag geeft het bestuur inzicht in de ontwikkelingen en de daaraan verbonden financiële gevolgen voor de komende drie jaar. Het bestuur bespreekt het voorgaande regelmatig met de interne toezichthouder en medezeggenschap, treft zo nodig corrigerende maatregelen en verantwoordt zich over het geheel in de jaarverslaggeving.

Er is sprake van duurzaam voortbestaan van het bestuur en er wordt voldaan aan de financiële randvoorwaarden die dit mogelijk maken. Om het voortbestaan te verzekeren, is het van belang dat het bestuur een dusdanige financiële positie heeft, dat alle financiële verplichtingen op de korte en langere termijn nagekomen kunnen worden. Dit kan blijken uit de liquiditeit en solvabiliteit, de ontwikkeling van het exploitatieresultaat en de hoogte van de salarislasten.

Verantwoording

De verplichting voor het bevoegd gezag om een continuïteitsparagraaf aan het jaarverslag toe te voegen vloeit voort uit art. 4, vierde lid, van de RJO.

De wetgeving verplicht de interne toezichthouder het jaarverslag inclusief continuïteitsparagraaf goed te keuren. Over deze taak (het goedkeuren) moet de interne toezichthouder verantwoording afleggen in het jaarverslag (art. 17c, eerste lid, onder a en onder e, WPO).

Een 'regelmatige bespreking' is een beleidsmatige invulling van de verplichting de interne toezichthouder te voorzien van taken en bevoegdheden, zodanig dat hij een deugdelijk toezicht kan uitoefenen (art. 17c, tweede lid, WPO).

Op grond van art. 8, tweede lid, onder b, van de Wet medezeggenschap op scholen ontvangt de MR jaarlijks het jaarverslag (inclusief continuïteitsparagraaf). Over tussentijdse ontwikkelingen die de continuïteit van de school/instelling bedreigen dient de MR eveneens geïnformeerd te worden. De MR kan verder zelf initiatief nemen om met het bestuur in gesprek te gaan over ontwikkelingen die de continuïteit van de school/instelling raken.

STANDAARD 5.2 - DOELMATIGHEID

Het bestuur maakt efficiënt en effectief gebruik van de onderwijsbekostiging.

Uitwerking

Het bestuur besteedt de overheidsbekostiging op de beste manier aan het onderwijs en niet aan andere zaken. Een bestuur mag geld opzijzetten voor onvoorziene omstandigheden, zolang dat bedrag in een redelijke verhouding staat tot wat nodig is voor een normale bedrijfsvoering. Het bestuur houdt er geen ruimere financiële buffer op na dan het kan verantwoorden.

Verantwoording

De minister is bevoegd de bekostiging te corrigeren in het geval hij van oordeel is dat er sprake is van een ondoelmatige besteding (art. 34a Bekostigingsbesluit WPO). Uit deze bevoegdheid vloeit de verplichting voor het bevoegd gezag voort om de bekostiging op doelmatige wijze te besteden, zowel in de zin dat onnodige uitgaven worden voorkomen als in de zin dat er niet onnodig geld wordt opgepot.

STANDAARD 5.3 - RECHTMATIGHEID

Het bestuur verwerft en besteedt de onderwijsbekostiging conform wet- en regelgeving.

Uitwerking

Het bestuur beschikt over de vereiste deskundigheid en handelt integer en transparant. Het legt verantwoording af over de verwerving en besteding, hetgeen vooral beoordeeld wordt door een accountant die wordt aangesteld door de raad van toezicht. Deze accountant opereert volgens de beroepsmaatstaven van de NBA en speciaal volgens het onderwijscontroleprotocol dat door de inspectie is opgesteld.

Verantwoording

In de sectorwet zijn diverse bepalingen opgenomen waaraan het bestuur zich moet houden bij de verwerving en besteding van de bekostiging. Ingevolge artikel 17a, eerste lid, WPO zorgt het bestuur voor een goed bestuurde school. Dat impliceert dat het bestuur deskundig moet zijn.

De minister is bevoegd een aanwijzing op te leggen indien een bestuurder zich schuldig maakt aan wanbeheer (art. 163b WPO).

De jaarverslaggeving dient transparant te zijn (moet een waarheidsgetrouw beeld geven). Titel 9 van Boek 2 BW en artikel 3, onder a, van de RJO jo. de Richtlijn Jaarverslag Onderwijs alsmede het onderwijscontroleprotocol stellen tal van regels om deze transparantie in de verantwoording te verkrijgen. Een accountantsverklaring is verplicht op grond van art. 2 RJO jo. art. 2:393 BW.